

*Зоріна Олена Анатоліївна,
доктор економічних наук,
професор кафедри обліку та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

АНАЛІТИЧНА РОБОТА В КОРПОРАЦІЯХ: ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ

Ефективність економічного аналізу значною мірою залежить від добре обміркованої його організації. При цьому організація аналізу – це поняття, яке має розглядатись у двох площинах: по-перше, це організація аналітичної служби як окремого структурного підрозділу та забезпечення проведення аналізу; по-друге, це організація аналітичних робіт, що здійснюються в процесі аналізу.

Аналітична робота може проводитися централізовано самостійним структурним підрозділом або децентралізовано у кожній структурній ланці за колом питань, пов'язаних із її функціями [1, с. 56]. Як показує практика, вітчизняні корпорації застосовують змішаний принцип організації аналітичної роботи, який полягає у єдиному методичному керівництві та узагальненні результатів на вищому щаблі управління діяльністю корпорації. Аналітична обробка інформації та підготовка висновків і варіантів управлінських рішень входить до обов'язків усіх підрозділів корпорації.

Під аналітичною роботою розуміють систему елементів та методів, що використовуються на засадах постійності, об'єктивності та історичного підходу в процесі аналізу діяльності корпорацій [2, с. 423].

З іншої позиції, аналітичну діяльність трактують як систематичну управлінську функцію, що реалізується спеціальним професійним підрозділом в управлінському центрі – експертно-аналітичною службою або відділом аналітичного стратегічного планування з комплексними функціями [3, с. 121].

Здійснення аналітичної роботи стає об'єктивною необхідністю орієнтації науково-технічної, виробничої та збутової діяльності корпорації на ринковий попит і вимоги споживачів. Тут відображається і постійно діюча тенденція до планомірної організації виробництва з метою підвищення ефективності функціонування корпорації взагалі та її окремих виробничо-господарських підрозділів зокрема [3, с. 8–9].

Г. Купалова зазначає, що ефективність аналітичної роботи (аналітичної служби чи окремого аналітика) залежить від її організації. На думку вченої, під організацією аналітичної роботи слід розуміти систему заходів із забезпечення ефективності, організованості, планомірності, обдуманого упорядкування дослідження об'єкта, а також дотримання внутрішньої дисципліни [4, с. 101].

На думку М. Чумаченка, організація аналітичної роботи в корпораціях включає розробку загальних планів та планів (програм) конкретних аналітичних робіт: порядок проведення аналізу; матеріальне, методичне й наукове забезпечення; загальне керівництво, способи виконання аналітичних робіт, контроль за впровадженням у виробництво виявлених резервів [5, с. 160].

Організація аналітичної роботи в корпораціях залежить від масштабів виробництва, стану обліку і звітності, технічного рівня управління і структури управлінського апарату, автоматизації системи обліку та робочих місць або її відсутності [6]. Проте, як зазначає О.Брадул, сучасний стан організації аналітичної роботи в українських корпораціях не відповідає ні вимогам часу, ні загальній системі ринкового менеджменту. Нова філософія менеджменту вимагає ефективнішої організації аналітичних досліджень (більш оперативних, точних, доцільних та ефективних) за всіма напрямками діяльності корпорацій [7, с. 153].

У процесі організації аналітичної роботи необхідно передовсім створити такі умови, які б забезпечили вивчення взаємозв'язків між окремими показниками діяльності корпорації. Досвід аналітичної роботи підказує, що в багатьох випадках резерви виробництва погано використовуються не тому, що бракує можливостей для їх реалізації, а тому, що їх своєчасно просто не було виявлено [5, с. 160].

В організації аналітичних робіт щодо оцінки раціонального використання ресурсів виділяють дві системи аналітичних досліджень: систему наскрізних аналітичних досліджень ефективності використання ресурсів на всіх рівнях управління корпорацією і систему економічного аналізу кінцевого споживання ресурсів на рівні бізнес-одиниць і їх внутрішньовиробничих підрозділів [7, с. 154].

Для раціонального проведення аналітичного дослідження слід дотримуватися низки умов щодо науково-методичного, організаційного, ресурсного, кадрового та інформаційного забезпечення тощо. Важливою умовою, від якої залежить дієвість і ефективність аналітичної роботи, є її планування. Правильно складений план – запорука успіху та результативності аналітичної роботи в корпорації.

Розрізняють поняття «план аналітичної роботи» та «програма аналітичної роботи». Так, план аналітичної роботи – це заздалегідь розроблена система методологічних та організаційних заходів, яка передбачає порядок, послідовність і строки проведення аналітичного дослідження. Розрізняють комплексний план аналітичної роботи та тематичні плани. Комплексний план, як правило, складається на один рік і є своєрідним календарем аналітичних досліджень. Крім цілей і завдань, у комплексному плані перераховуються питання, які повинні бути досліджені протягом року, визначаються час для вивчення кожного питання, суб'єкти аналізу, дається схема аналітичного документообігу, термін та адреса надходження кожного документа, окреслюється його зміст. У комплексному плані також повинні бути передбачені джерела інформації, які можуть використовуватися при аналізі, технічні засоби проведення аналізу. За результатами аналізу розробляють пропозиції, спрямовані на поліпшення результатів господарської діяльності корпорації.

Тематичні плани призначені для проведення більш глибокого аналітичного дослідження конкретних об'єктів та господарських процесів.

Програма аналітичної роботи – це перелік чітко сформульованих конкретних питань з проведення аналітичних процедур. Якісне складання

програми аналітичної роботи забезпечує цілісність і повноту проведення аналітичного дослідження.

І план, і програма займають надзвичайно важливе місце в організації аналітичних досліджень, яка включає два блоки:

1) програмно-методичні питання (мета, завдання, об'єкт, предмет, програма аналізу);

2) організаційні питання – організаційний план (місце аналізу, виконавці, час і строки проведення, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення, контроль, користувачі тощо).

Як показує практика, у більшості вітчизняних корпораціях відсутні проекти організації аналітичної роботи, що визначають місце, роль і завдання аналізу в системі управління корпорацією. Недостатня увага приділяється також питанням планування робіт з проведення аналізу, хоча саме чітке планування забезпечує регулярність аналітичної роботи та своєчасне використання її результатів у процесі управління діяльністю корпорації.

Організація технології аналітичного процесу діяльності корпорації в комп'ютерній інформаційній системі дає змогу, по-перше, досягти цілісності системи економічного аналізу при розмежованості джерел інформації, засобів проведення аналізу і виконавців. По-друге, досягається висока оперативність і дієвість аналізу, зводяться до мінімуму втрати часу чи викривлення вихідної інформації [7, с. 163].

Як свідчать дослідження, вдосконалення діяльності корпорації полягає в автоматизації процесів обробки вхідної та вихідної інформації, тобто у вдосконаленні технології. При цьому формування інформаційної бази аналізу можна розглядати як початковий етап аналітичної роботи.

Методика аналітичної роботи, орієнтована на використання сучасних комп'ютерних систем, повинна задовольняти вимоги системності, комплексності, оперативності, точності, прогресивності та динамічності. Виконання цих вимог сприятиме розвитку, систематичному та цілеспрямованому підвищенню ефективності господарської діяльності за результатами проведеної аналітичної роботи. При проведеній комплексних аналітичних досліджень інформаційна база аналізу повинна формуватися з розрахунку її множинного використання в межах комплексу аналітичних завдань. Формування баз даних для аналітичних розрахунків – це складний процес, що передбачає раціональне групування й обробку первинної інформації та забезпечення її структурної побудови за рахунок процесів алгоритмізації.

Необхідність комплексного проведення аналітичних досліджень різних напрямів стає основною причиною об'єднання функціональних можливостей аналітичних програм, що дозволяє здійснювати оцінку та аналіз поточного і прогностичного фінансового стану корпорації, вибір найкращої стратегії її розвитку, розробку інвестиційних проектів і бізнес-планів, ефективне управління збутовою і маркетинговою діяльністю тощо. На сьогодні існує ряд аналітичних програм, що використовують вітчизняні корпорації в процесі здійснення аналітичних досліджень своєї діяльності. Основні можливості найбільш поширених аналітичних програм пов'язані з проведенням

ретроспективного фінансового аналізу. До числа найменш розроблених аспектів побудови зазначених аналітичних програм слід віднести питання методики аналітичного коригування вартісних показників інформаційної бази аналізу, розширення інформаційних джерел.

Вагомий внесок у розвиток інформаційного забезпечення аналітичної роботи в корпораціях зробив О. Брадул, який сформував організаційні та методичні аспекти формування комп'ютерної інформаційної системи аналізу, розробив методику її ефективності на основі використання інтегрального показника [7, с.213]. Основне завдання організації аналітичної роботи в комп'ютерному середовищі полягає у забезпеченні прийняття своєчасних науково обґрунтованих управлінських рішень, що стосується різних аспектів діяльності корпорації з урахуванням великої кількості внутрішніх і зовнішніх факторів впливу.

Отже, організація аналітичної роботи в корпораціях як системотворчий процес регламентує порядок, періодичність, тематичність проведення аналітичних процедур відповідними підрозділами корпорації з метою задоволення запитів зацікавлених користувачів та повинна сприяти своєчасному виявленню наявних резервів, пошуку шляхів їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Організація та методика економічного аналізу : навч. посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки / Л. О. Бойко, Р. М. Волчек, Н. А. Волкова [та ін.]. – Одеса: Атлант, 2010. – 351 с.
2. Зоріна О. А. Розвиток теорії та методології економічного аналізу діяльності акціонерних товариств: [монографія] / О.А. Зоріна. – Кнїв: НАСОО, 2012. – 456 с.
3. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 365 с.
4. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
5. Економічний аналіз : навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов та ін. ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
6. Никольская Э. В. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности полиграфических предприятий : учебник. – М. : Изд-во МГУП, 2002. – 351 с.
7. Брадул О. М. Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту корпорацій : монографія / О. М. Брадул. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 356 с.